

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування Соціального закладу «Гуртожиток Турбота»
Центру надання соціальних послуг Лосинівської селищної ради
Ніжинського району Чернігівської області**

04.07.2025

м. Чернігів, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 04.07.2025 групою НПМ здійснено відвідування Соціального закладу «Гуртожиток Турбота» Центру надання соціальних послуг Лосинівської селищної ради Ніжинського району Чернігівської області (далі – заклад).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Гиля Марина Володимирівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Гавриль Олена Анатоліївна, представник громадської організації, регіональний координатор взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Загальна інформація.

Заклад знаходиться за адресою: вул. Троїцька, 90, сел. Лосинівка, Ніжинський р-н, Чернігівська обл., 16663.

Керівництво:

Гнипа Юлія Сергіївна, директор Центру надання соціальних послуг Лосинівської селищної ради Ніжинського району Чернігівської області.

Гарда Зоя Миколаївна, завідувач закладу.

Заклад є структурним підрозділом Центру надання соціальних послуг Лосинівської селищної ради Ніжинського району Чернігівської області для постійного або тимчасового проживання громадян похилого віку, осіб з інвалідністю та осіб, які потрапили у складні життєві обставини.

Свою діяльність заклад здійснює на підставі Положення про Соціальний заклад «Гуртожиток Турбота» Центру надання соціальних послуг Лосинівської селищної ради Ніжинського району Чернігівської області, затвердженого рішенням Лосинівської селищної ради від 29.12.2020 № 20-118 (далі - Положення).

Відповідно до Положення заклад забезпечує:

- реалізацію завдань, визначених Законом України «Про соціальні послуги» та іншими нормативно-правовими актами, щодо забезпечення прав громадян похилого віку та осіб з інвалідністю на отримання соціальних послуг, зокрема стаціонарного догляду;
- належні та безпечні умови для проживання та соціально-побутового обслуговування отримувачів послуг;
- залучення до життєдіяльності громади;

- спостереження за станом здоров'я та організація медичної допомоги;
- організація денної зайнятості та дозвілля;
- харчування отримувачів послуг;
- організацію допомоги у самообслуговуванні отримувачів послуг (дотриманні правил особистої гігієни, режимів приймання лікарських засобів, рухової активності самообслуговування; тощо), формування та підтримку навичок;
- психологічну та емоційну підтримку;
- реалізацію прав отримувачів послуг відповідно до законодавства.

Згідно із умовами Положення отримувачі послуг, які перебувають у закладі, забезпечуються:

- постільною білизною, м'яким і твердим інвентарем і столовим посудом згідно з Мінімальними нормами забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затвердженими наказом Міністерства соціальної політики від 19 серпня 2015 року № 857;
- харчуванням.

До закладу першочергово зараховуються громадяни похилого віку та особи з інвалідністю, які потребують стороннього догляду, побутового обслуговування.

За наявності вільних місць до закладу можуть тимчасово зараховуватись, на строк не більше 6 місяців, особи, які потрапили у складні життєві обставини, за направленням Засновника на платній основі.

Заклад розрахований на проживання 12 осіб. На день відвідування у закладі проживало 10 осіб (3 чоловіків та 7 жінок), з них: 3 особам встановлено статус особа з інвалідністю, 1 – лежача хвора.

Фінансування закладу на 2025 рік затверджено у розмірі – 1082500 тис. грн. Спонсорська/благодійна допомога не надходила.

З 1 січня 2024 року по день відвідування у закладі померло 5 осіб (причиною смерті здебільшого встановлено хронічна серцева недостатність). Фактів насильницької смерті не встановлено.

Діяльність закладу забезпечують 7 працівників. Обслуговування отримувачів соціальної послуги відповідно до штатного розпису здійснюють, зокрема: завідувач – 1 шт. од; кухар – 2 шт. од.; адміністратор – 4 шт. од.

Заклад розташований на другому поверсі чотириповерхової будівлі, де розташована амбулаторія загальної практики сімейної медицини КНП «Лосинівський центр первинної медико-санітарної допомоги» Лосинівської селищної ради. Заклад включає в себе 6 житлових кімнат, їдальню, кімнату для дозвілля.

Під час відвідування встановлено, що для отримувачів соціальної послуги створено належні умови проживання. Підопічні забезпечені чистою постільною та натільною білизною, панує домашня атмосфера.

Працівники закладу проводять належне прибирання в житлових кімнатах та приміщеннях загального користування.

Заклад забезпечений водопостачанням та водовідведенням, наявний електричний бойлер для підігріву води, опалення забезпечується потужностями власної котельні, що розташована в окремій будівлі на території закладу.

Підопічні закладу проживають у житлових кімнатах від одного до трьох осіб. Жінки та чоловіки проживають окремо. З кожним з підопічних укладено договір про надання соціальних послуг.

Зі слів адміністрації закладу постільну білизну та рушники замінюють раз на тиждень.

На нічне чергування у закладі з отримувачами соціальної послуги залишається один адміністратор.

У житлових кімнатах закладу оптимальний температурний режим, природне та штучне освітлення задовільне.

Працівники харчоблоку регулярно проходять медичні огляди, а їхні санітарні книжки є в наявності, що забезпечує дотримання вимог санітарії та безпеки харчування.

У закладі організовано чотириразове харчування, середня вартість якого для однієї особи на один день складає 70,00 грн.

Відповідно до вимог Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» з усіма отримувачами соціальної послуги укладено (підписано) декларації з лікарем, який надає первинну медичну допомогу.

Будівля закладу обладнана пожежною сигналізацією, ведеться облік наявних вогнегасників, забезпечено їх своєчасне технічне обслуговування. Вікна закладу не заграбовані, наявні затверджені схеми евакуації.

Для підопічних працівниками закладу організовуються дозвіллі заходи, зокрема такі як:

- привітання отримувачів соціальної послуги з днем народження;
- проводяться концертні програми;
- перегляд телепередач.

Усі підопічні мають укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та отримують медичні послуги, передбачені Порядком реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2025 році, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 24.12.2024 № 1503. У разі необхідності працівники закладу супроводжують підопічних до медичних закладів для проходження обстеження або лікування.

Водопостачання в закладі забезпечується централізовано. Підопічні використовують для пиття воду з-під крана.

Якість питної води відповідає вимогам Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 № 400 (далі – ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»), проведеного Ніжинським

відділом Чернігівської регіональної державної лабораторії Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (експертний висновок від 10.04.2025 № 003897 п./25).

Групою НПМ встановлено, що одяг, постільна білизна та інший м'який інвентар промарковано та персоналізовано.

У закладі наявне приміщення для облаштування приймально-карантинного відділення, до якого необхідно поміщати підопічних при влаштуванні на термін 14 днів для подальшого спостереження і забезпечення інфекційного контролю, а також для ізоляції осіб з інфекційними захворюваннями.

На інформаційних стендах закладу оприлюднена інформація про права і обов'язки підопічних, адреси і контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав, інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо.

Група НПМ провела особисте конфіденційне спілкування з усіма отримувачами соціальної послуги та чотирма працівниками а також ознайомилась з особовими справами отримувачів соціальних послуг, оглянула житлові та допоміжні приміщення. У закладі панує доброзичлива атмосфера. Підопічні мають охайний зовнішній вигляд.

Група НПМ відмітила, що у спілкуванні підопічні закладу спокійні, не закриті, охоче відповідали на запитання.

Скарг на неналежне поводження працівників закладу, якість догляду та умови проживання від підопічних до групи НПМ не надходило.

Також мешканці закладу повідомили про відсутність застосування до них будь-яких заходів фізичного або психологічного впливу.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування НПМ здійснено 03.04.2024, за результатами якого групою НПМ виявлено порушення прав:

- на життя та безпеку підопічних в умовах воєнного стану;
- на охорону здоров'я та медичну допомогу;
- на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло;
- на гідність;
- осіб з інвалідністю.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились такі рекомендації:

1. Чернігівській обласній військовій адміністрації:

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності; забезпечити контроль за додержанням прав підопічних Соціального закладу «Гуртожиток Турбота» Центру надання соціальних послуг Лосинівської селищної ради Ніжинського району Чернігівської області.

2. Лосинівській селищній раді Ніжинського району Чернігівської області:
забезпечити контроль за усуненням недоліків, викладених у цьому звіті, та вжити заходів щодо забезпечення безпечних та комфортних умов проживання підопічних;

розглянути можливість фінансування на облаштування території закладу для зручності маломобільних підопічних.

3. Директору Центру надання соціальних послуг Лосинівської селищної ради Ніжинського району Чернігівської області
забезпечити:

вжиття невідкладних заходів до усунення порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду у закладі;

вжиття заходів щодо укладення договору із закладом охорони здоров'я;

отримання підопічними індивідуальних програм реабілітації осіб з інвалідністю; дотримання вимог Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»;

систематичний контроль за термінами зберігання продуктів харчування;

організацію раціонального, збалансованого харчування підопічним та особам, які потребують дієтичного харчування;

встановлення у коридорі поручнів;

облаштування кімнати кнопками виклику персоналу;

оснащення архітектурних елементів будівлі, зокрема внутрішніх сходів, порогів попереджувальними контрастними смугами. перебування підопічних на свіжому повітрі.

Рекомендації надані за результатом попереднього відвідування майже всі виконані. Зокрема:

- у приміщенні закладу облаштовано ізолятор;
- організовано чотириразове харчування для підопічних (фото 1);
- відбираються добові проби з готових страв (фото 2);
- ведеться належний контроль щодо термінів придатності харчових продуктів;
- особові справи ведуться згідно чинного законодавства;
- житлові кімнати облаштовано кнопками виклику персоналу (фото 3);
- встановлено поручні для зручного пересування підопічних в коридорі, при вході до ванної кімнати (фото 4, 5).

II. ФАКТИ ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України)

1. У будівлі, де знаходиться заклад наявне протирадіаційне укриття (розраховане на перебування 360 осіб), балансоутримувачем якого є КНП «Лосинівський центр первинної медико-санітарної допомоги» Лосинівської селищної ради. Відповідно до договору позики від 01.04.2025

заклад має право користуватися протирадіаційним укриттям. Згідно з Актом оцінки стану готовності захисної споруди цивільного захисту від 29.11.2024 № 93683, складеного комісією, укриття оцінено як обмежено готове для використання за призначенням (фото 6, 7).

Під час оголошення сигналу «Повітряна тривога» підопічні не спускаються до укриття, адміністрація закладу пояснила, що використовують правило двох стін. Лежачі хворі, які не мають фізичної можливості швидкого переміщення, залишаються у своїх кімнатах. Невиконання правил безпеки під час оголошення сигналу «Повітряна тривога» може призвести до загрози життю та здоров'ю підопічних та персоналу закладу, особливо тих, хто не може швидко переміщатися (лежачі хворі та/або користувачі кріслами колісними).

Право на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 15 «Про соціальні послуги»).

2. Ознайомившись із посадовими інструкціями працівників закладу, встановлено, що до функціональних обов'язків завідувача закладу не включено пункт щодо заборони катувань та неналежного поводження стосовно підопічних, попри вимоги статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

За час складання звіту за результатами відвідування адміністрацією закладу повідомлено про вжиття заходів щодо усунення даного недоліку.

3. У закладі не ведеться Журнал реєстрації випадків тілесних ушкоджень, травматизму. Відсутність зазначеного журналу порушує вимоги щодо ведення обліку нещасних випадків та контролю за безпекою проживання осіб похилого віку, ускладнює фіксацію та аналіз причин травматизму, а також вжиття своєчасних заходів реагування та профілактики.

За час складання звіту за результатами відвідування адміністрацією закладу повідомлено про заведення даного журналу.

4. Групою НПМ встановлено, що заклад включено до Реєстру надавачів соціальних послуг. Водночас у реєстрі відсутня інформація про надання соціальної послуги стаціонарного догляду, що не відповідає фактичній діяльності закладу. Це є порушенням пункту 5 частини третьої статті 15 Закону України «Про соціальні послуги» (далі – Закон), яким передбачено, що у Реєстрі надавачів соціальних послуг та отримувачів соціальних послуг до розділу про надавачів соціальних послуг (крім фізичних осіб, які надають соціальні послуги з догляду відповідно до Закону без здійснення підприємницької діяльності) вносяться відомості про перелік соціальних послуг, які має право надавати надавач соціальних послуг, їх зміст та обсяг, умови і порядок отримання.

А також зазначене не відповідає Положенню, де вказано, що заклад забезпечує права громадян похилого віку та осіб з інвалідністю на отримання соціальних послуги стаціонарного догляду.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України, статті 283 та 284 Цивільного кодексу України).

5. У кімнаті, де зберігаються продукти харчування виявлено наявність плісняви на стінах та підвіконнях, що становить загрозу для здоров'я підопічних. Поширення грибка свідчить про неналежне утримання приміщень та порушення санітарно-гігієнічних норм (фото 8, 9).

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Європейської конвенції з прав людини).

6. У житлових кімнатах, у яких проживає більше, ніж одна особа, відсутні ширми для забезпечення приватності під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур.

Зазначене створює умови, за яких неможливе забезпечення приватності підопічним та наявності позитивного терапевтичного середовища, що не відповідає пункту 34 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання.

Порушення прав осіб з інвалідністю (статті 9, 25, 26, Конвенції про права осіб з інвалідністю, Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», статті 23, 7 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»).

7. У порушення статті 23 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» заходи з реабілітації осіб з інвалідністю у закладі не проводяться. Зокрема, під час відвідування виявлено, що у закладі проживають 3 особи з інвалідністю, але у справах не виявлено оформлених Індивідуальних програм реабілітації (далі – ІПР).

8. У статті 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю вказано про необхідність створювати умови особам з інвалідністю для ведення незалежного способу життя й в собічної участі у всіх аспектах життя.

Для цього необхідно вживати належних заходів для забезпечення особам з інвалідністю доступу на рівні з іншими до фізичного оточення, до транспорту, до інформації та зв'язку, а також до інших об'єктів і послуг. Ці заходи, які включають виявлення й усунення перепон і бар'єрів, що перешкоджають доступності, повинні поширюватися, зокрема: на будинки, дороги, транспорт й інші внутрішні та зовнішні об'єкти. Оскільки заклад розміщений у непристосованому приміщенні, підопічним не створено універсальний простір для їх комфортного проживання. Маломобільні мешканці майже не бувають на

свіжому повітрі так як не мають можливості самостійно вийти/виїхати на прогулянку, це пов'язано з тим, що будівля, де знаходиться заклад обладнана непрацюючим ліфтом.

9. Відповідно до пункту 6.1.8. ДБН В.2.2-40:2018 «Державні будівельні норми. Інклюзивність будівель і споруд», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН В. 2.2. – 40:2018), усі приміщення загального користування (окрім технічних та технологічних) в громадських будівлях та спорудах повинні бути доступними для усіх верств населення, у тому числі для маломобільних груп населення. При розміщенні приміщень по висоті будівлі, крім сходів, необхідно передбачати пандуси, ліфти згідно з вимогами ДСТУ EN 81-70, піднімальні платформи, вертикальні підйомники згідно з вимогами ДСТУ EN 81-40, ДСТУ EN 81-41 або інші пристрої для переміщення (фото 10).

Порушення права на ефективні засоби юридичного захисту (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 40, 57, 59 Конституції України).

10. У закладі відсутній стенд, що містить інформацію про можливість отримання безоплатної правничої допомоги та контактні дані суб'єктів надання такої допомоги відповідно до Закону України «Про безоплатну правничу допомогу», контактні дані структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, Національної поліції, контактні дані державних і недержавних правозахисних організацій.

Відповідно до статті 14 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» отримувачі соціальної послуги належать до переліку суб'єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу, гарантовану державою, яка полягає у здійсненні заходів захисту, процесуального представництва, наданні допомоги у складанні процесуальних документів.

Проте, у закладі не налагоджена співпраця з місцевим центром з надання безоплатної вторинної правничої допомоги, що призводить до порушення права підопічних на професійну правничу допомогу.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Чернігівській обласній військовій адміністрації:

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду;

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних Соціального закладу «Гуртожиток Турбота» Центру надання соціальних послуг Лосинівської селищної ради Ніжинського району Чернігівської області.

2. Лосинівській селищній раді Ніжинського району Чернігівської області:

забезпечити контроль за усуненням недоліків, викладених у цьому звіті, та вжити заходів щодо забезпечення безпечних та комфортних умов проживання підопічних;

розглянути можливість фінансування на облаштування території закладу для зручності маломобільних підопічних.

3. Директору Центру надання соціальних послуг Лосинівської селищної ради Ніжинського району Чернігівської області

забезпечити:

вжиття невідкладних заходів до усунення порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду у закладі;

приведення у відповідність інформації, зазначеної в Реєстрі надавачів та отримувачів соціальних послуг до фактичної діяльності закладу;

вжиття заходів щодо отримання пі

допінними індивідуальних програм реабілітації осіб з інвалідністю;

вжиття заходів щодо видалення плісняви у кімнаті для зберігання продуктів харчування.

Обладнати приміщення закладу відповідно до вимог ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди, заклади соціального захисту» та ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

налагодити співпрацю зі Східним міжрегіональним центром з надання безоплатної правової допомоги.

4. Директору КНП «Лосинівський центр первинної медико-санітарної допомоги» Лосинівської селищної ради:

облаштувати укриття відповідно до вимог чинного законодавства.

5. Ніжинській районній військовій адміністрації:

звіт за результатами відвідування НПМ Соціального закладу «Гуртожиток Турбота» Центру надання соціальних послуг Лосинівської селищної ради Ніжинського району Чернігівської області взяти на контроль.

Додаток: фотоматеріали на 2 арк.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

Марина ГИРЯ

Фотоматеріали

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

